

Zijn ondoorgrondelijke genade ook voort na den zondeval. Zij dragen dan een soteriologisch karakter, waar zij als Middelpunt hebben den Middeelaar van het genadeverbond, onzen Heere Jezus Christus, maar doen dit niet in een bloote mededeeling van leer¹³¹, God heeft den „gespreksvorm“¹³² verkoren, een „verhaal over Zich-zelf“¹³³ gegeven.

6. De „bijzondere“ openbaring Gods vinden wij in de Heilige Schrift, die geheel en al woord Gods is.

7. De mededeelingen der Schrift geven zuivere openbaring van God, zij het dan niet de adequate¹³⁴. We wijzen daarom allerlei opvattingen af, als zou God voor ons nog de verborgene zijn, willen niet spreken van irrationeel, paradox, antinomien, ergernissen voor het verstand en dergelijke. We hebben in de Heilige Schrift waarheid over God en Zijn werken, en kennen Hem nu, zooals Hij is. In dien zin kunnen we zelfs spreken van theologia gloriae. Maar allen nadruk leggende op de waarheid, die we hebben, willen we toch niet vergeten, dat onze kennis van God Hem niet nilput. Alleen de Geest van God onderzoekt de diepten Gods, 1 Cor. 2:10. Zelfs in den hemel komen we niet toe „aan de visio Dei per essentiam, het zien van Hem naar Zijn wezen.“¹³⁵ Ja, hoe meer onthulling van Hem, des te meer mysterie. God gaat niet verder, Zich te openbaren, zonder te gelijk het wonder grooter voor ons te maken.¹³⁶ „Maar de geloovige kent die mysteriën toch; ze zijn hem geen dwaasheid en ergernis meer; Hij bewondert er Gods wijsheid en liefde in. Secretum Dei intentos debet facere, non adversos (Augustinus, de geheimen moeten ons gespannen maken, geen vijanden). Het komt daarom in hem niet op, dat zij zijne rede te boven gaan, dat zij supra rationem zijn; hij voelt ze niet als een drukkenden last, maar als een bevrijding voor zijn denken. Zijn geloof gaat in bewondering over, zijn kennis eindigt in aanbidding, en zijn belijdenis loopt in een lof- en danklied uit.“¹³⁷

8. De Heilige Schrift is de volkomen openbaring. Aanvulling langs den weg der rede of langs den weg der mystiek is uitgesloten.¹³⁸

9. De Heilige Schrift is als woord Gods ook in dien zin betrouwbaar, dat we op geen enkele wijze van dienstknechts-gestalte der Heilige Schrift kunnen spreken. God heeft Zich niet vernederd in de inscripturatie der Schrift. Als Kuyper en Bavinck van dienstknechts-gestalte spreken, bedoelen zij dit geheel anders dan de dialectische theologen.¹³⁹

10. De Heilige Schrift behoeft niet door het wonder van het actuele spreken Gods tot openbaring te worden, er moet niet een oogenblik komen, dat de Geest gaat heerschen over de letter. God spreekt tot ons in Zijn Woord en het is voor ieder, die gelooft, een kracht Gods tot zaligheid, en werkt den dood voor een ieder, die het verwerpt.

11. Geloof heeft in de Heilige Schrift onderscheidene beteekenissen. Het kan den zin hebben van de gezonde leer der godzaligheid (1 Tim. 3:9). Timotheüs is opgevoed in de woorden des geloofs, d.i. door de leer der godzaligheid (1 Tim. 4:6). Sommigen zullen afvallen van het geloof, d.i. van de gezonde leer (1 Tim. 4:1). Soms wordt het geloof tot een enkele zaak bepaald (Matth. 9:2), soms wordt de gave om wonderen te doen, geloof genoemd (1 Cor. 13:2).

Heel vaak echter heeft geloof in de Schrift de beteekenis van „waar zalmakend geloof“, de religieuze verhouding tot God, waardoor we Zijn woord voor waarachtig houden en steunen op de genade Gods in Christus Jezus, onzen Heere.

12. Geloof in den laatsen zin is heel moeilijk definieerbaar. De woorden van den Heid. Cat. in Zondag 7 moeten we meer zien als een beschrijving dan als een definitie. „Ten aanzien van de vraag, waarin de eigenlijke natuur van het geloof gelegen is, loopen de antwoorden zeer uiteen.“¹⁴⁰ Men kan het noemen den band der ziel aan Christus, de inplanting in Christus, het kleven aan Gods woord, het amen-zeggen op Gods beloften, het vertrouwen op Gods gewisse beloften, de vaste en zekere kennis van Gods goedgunstigheid tegenover ons, het toevlucht nemen tot de barmhartigheid Gods in Christus enz. enz.

13. Uit de vele omschrijvingen, die men van het geloof gegeven heeft, zij in ieder geval duidelijk, dat het geloof iets is van den geheelen mensch. Het is niet iets, wat men met zijn verstand doet, of met zijn gevoel, het is een zaak van het „hart“, in Schriftuurlijken zin, „hart, van waaruit de uitgangen des levens zijn.“ (Spr. 4:23.)

131) Bavinck, a.w. 360; Schilder, Catechismusverkl., 154.

132) Schilder, Wat is de Hemel? pg. 160; Berkouwer, Problemen der Schriftcritiek, 380-382. Zie ook Catechismusverklaring, 154 (nimmer is de openbaring uitputtend, nimmer alles zeggend, nimmer „adequaat“) maar dan toch naar waarheid.

133) Schilder, Wat is de Hemel? 160, 161, cf. ook 188.

134) Kraan, a.w. 34.

135) Bavinck, a.w. 669.

136) In theorie gemeengoed van alle Gereformeerden. Ik noem maar de woorden van Dr. Kuyper — en alle mystiek, die ook daarna nog deze afzonderlijke, persoonlijke openbaring voorwerpt, verijdelde het organisch bestel des Heeren, Enc. II, 353. Maar in de praktijk!

137) Zie verder Berkouwer, Probleem der Schriftcritiek, 380-382.

138) Bavinck, I, 614, IV, 101 sqq.

14. Het geloof naar de Schriften is dan ook geheel iets anders dan het z.g.n. historisch geloof. Vanzelfsprekend is er zoiets als historisch geloof. Men kan denken, dat, wat in den Bijbel staat, waar is, zooals ik ook denken kan, dat de berichten van Reuter of van het Duitsche Nieuwsbureau waar zijn. Alleen, men sta kritisch tegenover het woord „historisch“ en tegenover „geloof“. En men meene niet, dat het ware geloof historisch geloof is met een plus, vertrouwen of wat dan ook. Natuurlijk zit er in het ware geloof heel wat „historie“, heel wat aannemen van feiten, maar het ware geloof is „in beginsel en wezen anders dan het historisch geloof“.¹⁴⁰

15. Het ware geloof brengt zijn zekerheid mee. We gaan maar niet „uit geloof tot geloof“, zooals de Barthiaansche theologie Rom. 1:17 uitlegt, we bevinden ons maar niet op den smallen weg van openbaring tot openbaring¹⁴¹, door het geloof roemen we in God en prijzen het onfeilbaar woord: we weten zeker, dat alles, wat God geopenbaard heeft, waarachtig is. En we willen gaan van kennis tot kennis, tot in den hemel toe.

16. Het ware geloof brengt ook zijn zekerheid mee aangaande Gods beloften in Christus, een zekerheid, want God heeft gesproken.

17. In de verhouding: geloof en openbaring, late men zich niet door geroep van intellectalisme verleiden om het volstrekte gezag der Heilige Schrift los te laten en eenige zekerheid te zoeken in beleving en men zij ook niet bang voor verwijten, dat aan Gods souvereiniteit te kort gedaan wordt door het geloof, dat de Heilige Schrift in die letters metterdaad het woord Gods is.

M.

M. Vr.

139) Bavinck, II, II, 119.

140) Schilder, Catechismusverklaring, 170.

UIT DE SCHRIFT

Nieuwe garantie.

En Jezus zeide tot hen: komt herwaarts, houdt het middagmaal.

Joh. 21:12b.

Op de wonderbare vischvangst is gevolgd een intieme maaltijd, een morgenontbijt in den vroege morgenstond aan de zee van Tiberias. Een morgenontbijt met hun Heer en Zaligmaker als hun Gastheer en zij als Zijn gasten. Zij, de apostelen, hebben verstaan, dat Hij wederom beslag legt op hun leven en hun dagen. Zij moeten met Hem mee Zijn tweede werkperiode in. Zij worden soeverein meegetrokken voor het groote werk der wereldmissie. En daarom hebben wij dit morgenontbijt te zien als een liefdemiddag. Maar dan naar de rijke symboliek van het Oosten, dat een gastheer zijn gasten zijn liefde, zijn bescherming garandeert. Hij de Heer der kerk belooft hier aan de apostelen der kerk Zijn liefde, Zijn beschermende liefde voor de tweede werkperiode, welke zij met Hem ingaan. Dat is de ontroerende taal van dezen maaltijd, welke zij onmiddellijk hebben verstaan en begrepen. Hij garandeert hun het leven. Hij zal voor hen zorgen, nu zij de wereld in moeten als herauten des koninkrijks. Hij heeft reeds voor hen gezorgd in Zijn eerste werkperiode. Hij heeft toen gerequireerd voor Zich en voor hen en vrijmoedig genomen het goud van Salomé en de goederen der andere vrouwen. Hij heeft toen stormen gestild, opdat zij niet zouden vergaan. Hij heeft zelfs belasting voor hen betaald met een stater uit den bek van een visch. Zoo heeft Zijn zorgende liefde hen omringd al hun dagen met Hem. Het heeft hun aan niets ontbroken, nadat zij alles hadden verlaten om Hem te volgen.

Welnu, dat zal Hij wederom doen in Zijn tweede werkperiode. Hoewel in den hemel, zal Hij voor hen zorgen naar Zijn bevoegdheid, die Hij van den Vader ontvangt. Hij gaat centraal werken, maar Hij zal ook centraal zorgen. Zij zullen Hem zien requireeren op alle plaatsen Zijner heerschappij, opdat het werk voorspoedig ga. Zij zullen Hem zien ingrijpen op den loop der gebeurtenissen, zoodat zij altijd verder kunnen met het evangelie des koninkrijks. Zij kunnen op Zijn bescherming rekenen. Hij geeft hun een nieuwe garantie voor heel Zijn tweede werkperiode. En dat nu heeft het aanzitten aan dezen liefdemiddag zoo schoon gemaakt, zoo vol van belofte. Hij garandeert hun het leven. Hij zal zorgen voor een zendingskas.

Daar op dat plekje aan den oever van de zee van Tiberias, in den glans der eerste zonnestralen, bij een wezenlijk knappend vuur, en bij heusch gebraden visschen, daar hebben zij aangelegd met hun Heer, Die eeuwig leeft, en Die nu in deze wereld de glorie van Zijn koninkrijk gaat stichten, en daar hebben zij het gezicht gehad op de wijde wereld van God, als den akker, die geoogst zal worden, en in die wijde wereld hebben zij door de kracht van Zijn woord en wonder zien komen Jezus' samenvergaderende kracht en zien stralen

Jezus' beschermende liefde. En zoo zou het geschieden om in Zijn Naam en door Zijn kracht een koninklijk priesterdom te vergaderen. En daar hebben zij op nieuw geleerd, dat Hij het alleen zal doen, geheel alleen. Al de volkeren zullen het evangelie ontvangen „om niet“. Hij zorgt voor den loop van het Woord, en voor het leven van de predikers van dit Woord.

Wij mogen dus zeggen, dat Hij hun aan dezen maaltijd den moed gegeven heeft om Hem te volgen in Zijn tweede werkperiode, alleen met de kracht van Zijn Woord en met de belofte van Zijn beschermende liefde. Hier is het wonder geboren van de groote wereldmissie, die straks zal beginnen. En als Petrus later uit de gevangenis verlost wordt, behoeft niemand te vragen wie dat gedaan heeft. Dat was Jezus' beschermende liefde! En wanneer Paulus te Derbe en Lystra voor dood wordt weggesleept, maar voor de oogen der discipelen weer opstaat, behoeft niemand verbaasd te staan. Het was de Heere! Hij heeft hun dat alles gegarandeerd voor den wasdom der kerk. Zoo zullen zij des Konings gelukkig regiment zien. De wereldmissie zal gelukken. En wanneer straks de kerk zal vergaderd zijn, zal Hij dat gedaan hebben. De lof zal alleen zijn voor God in Christus Jezus. De heidenen hebben het gelijk als Israël „om niet“ ontvangen. De herauten des koninkrijks zijn gekomen met het evangelie van hun Heer, en ook met het brood en water van hun Heer!

Ja, dat is de waarheid. Zoo zij den Heere Jezus hebt aangenomen, moet ook zij erkennen, dat zij Zijn zaligheid „om niet“ ontvangen hebt. Zij hebt Zijn herauten niet geroepen. Zij zijn gekomen naar Zijn gelukkig wereldregiment. Gij hebt hun wegen niet geplaveid. Die heeft Hij voor hen geplaveid naar Zijn bevoegdheid in den hemel en op de aarde. Gij hebt ze niet betaald. Zij waren betaald uit de zendingskas der kerk, door Hem verzorgd.

Het blijft Zijn glorie in heel de wereld, dat Hij zaligheid geeft „om niet“. Die Messiaansche roem zal niemand Hem ontnemen. Daarom: „U loof! Uw Kerk alom, waar Gij die ook vergaard“. Hij heeft gezorgd voor prediking en prediker. En Hij zal er wederom voor zorgen, tot dat Hij wederkomt.

H.

v. d. B.

KERKELUK LEVEN

INDRUKKEN VAN DE GENERALE SYNODE.

Gewone copie.

Zoo men weet, is de synode deze week in voortgezette vergadering weer saamgekomen. Al vreesen we, dat vanwege den aard der te behandelen kwesties, er niet zoo heel veel zal te schrijven zijn — er zijn immers allerlei vraagpunten, die personen raken — toch zullen we trachten, ook nu eenige indrukken van de vergadering te geven, als naar gewoonte. In verband hiermee zullen we onze gewone copie ook voor dit nummer moeten achterwege laten; we hopen den draad later te kunnen opnemen.

Opening en diversen.

Met een toespraak, die als gewoonlijk in welgekozen woorden de hoofdzaken aanstipte van wat in de algemeene belangstelling leeft, en die door haar voordracht aanstonds allen boeide, opende ds Schouten de voortgezette synode. Vóór het gebed werd gezongen: „Mijn beë, met opgeheven handen, klimm' voor uw heilig aangezicht“.

De presentielijst bood natuurlijk enkele mutaties. De afgevaardigden van over de oostergrens, die in de eerste reeks zittingen niet konden aanwezig zijn, hadden ditmaal gehoopt, wel te kunnen vergaderen. Evenwel, — een visum voor zulk een vergadering in Nederland kon in Duitschland niet worden afgegeven. We zijn neutraal, en zeggen er dus maar niet meer van.

Al aanstonds vroegen 43 punten de aandacht.

Zoo werd aanstonds meegedeeld, dat de synodale financiën versterking moesten hebben. Onder synodale financiën zijn natuurlijk niet bedoeld vergoedingen aan de leden der vergadering. Er loopt een aardig verhaal wat dat punt betreft: een geestig synodelid sprak eens een broeder, die meende, dat dominees e.d. te veel verdienden. Ja, zei het synodelid — 't was in een periode, waarin de synode weken en weken duurde —: „we verdienen er tegenwoordig een heel tractement bij“. Toen de ander verwonderd opkeek, en al wilde reageren in afkeurenden zin, zei de leuke spreker: „Ik zei wel, dat we het verdienen, maar we krijgen het daarom nog niet...“ Onder synodale financiën vallen alleen andere fondsen: geld voor drukwerk, en met name vergaderingskosten. Geen wonder nu, dat in de gegeven omstandigheden de financiën extra voorziening behoeven. Want niet alleen zijn de zittingen van deze synode zelf in getale groot, maar ook hebben de synodale commissies zóoveel buitengewoon arbeid te doen, dat aan vergaderingskosten zeer veel noodig is. Meer dan één zaak is buitengewoon moeilijk; de ingediende rapporten, die eerbied afdwingen door den er aan besteden arbeid, bewijzen het. Vandaar, dat de praezies in antwoord op enkele verzoeken om voor één punt — de zaak-de Goossens van Soemba —

zoo es
dat a
ware
gerec
lingen
stel g
Ove
op or
gelden
oorlog
bemoes
was e
aan d
in de
luchta
— er
Van
stap. E
voor e
zeer o
Gevalle
zoo wel
art. 1-
specia
komen
sneuve
ambtel
dan de
vragen
Oorl-
innerd.
Kerk v
en avo
niet te
immers
krijgen
vraag
wier di
mogelij
het av
kerk te
staat;
uitnood
inciden
de bije
te verle
kerker
dezen
machtig
deze m
in het
gemerk
predika
byteria
de inst
Londen
heeft z
der in
opzicht
zulk e
schijne
Ook
Hoe
Twee
De e
te rege
gesteld,
beperkt
weging
De t
kerkers
die te
schap
Ook
oogen
Bizon
staan
de kerk
terrein.
Met
ieder v
gebied
Rapp
— aan
De i
geschie
ter syn
slissing
verduid
nemers
geroepe
reeds d
teerd;
de posit
de verz
eerster
geen
principi
lijke or
werd o
ders, be
roeping
organis
satielev
Evenere
leven v
voor be

Een zegen voor de achterste bank!

Als Paulus te Efeze op huisbezoek gaat, doet hij een ontvullende en teleurstellende ontdekking (Hand. 19:1-7). Hij vindt toch eenige discipelen, die op hem een wonderlijken indruk maken.

Mensen — denkt hij — wat zijn jullie eigenlijk voor een stelletje?

Op zijn vraag of zij den Heiligen Geest hebben ontvangen, komt het verbijsterende antwoord: Wij hebben nooit van den Heiligen Geest gehoord. Misschien mag de zin van dit antwoord verzacht worden tot deze: wij weten niet dat de Heilige Geest reeds uitgestort is. Misschien, ik ben daar zoo zeker niet van... In elk geval moet Paulus het gevoel gehad hebben of hij een slag tegen het hoofd kreeg! En hij had zoo'n goed dogmatisch hoofd! Niets geen man — zouden wij zeggen — om zending te zijn of evangelisatie-fochten te ondernemen.

Professor Paulus! dat zou ons beter in de ooren klinken, tot die zendingstoeven kon dan veel beter een volksman uitgaan. Maar de Heilige Geest wist wat Hij deed, toen Hij sprak: Zondert Mij Paulus af! Daar zijn ook nu predikanten van wie de Gemeente zegt: hij gaat veel te diep (moeten wij ons Zondags ook nog inspannen?) en die de genade ontvangen, onwetende zielen tot Christus te leiden. Paulus heeft het niet beneden zich gedacht, deze leerlingen uit de laagste klas van Christus' school (Matthew Henry) te onderwijzen in het A B C des geloofs.

Hij zegt niet geërgerd: dat zijn geen discipelen! Wie heeft ze toegelaten? Prachtig werk van mijn collega Apollos! Nu zitten wij met dat stelletje opgescheept! Neen, Paulus wist wat een kerk was, dat weten wij haast niet meer. Ik had eens jarenlang een catechisante in de christelijke waarheid onderwezen. Bij de repetitie formuleerde ik den inhoud van Zondag 2 ongeveer aldus: Hoe denkt een christen over zichzelf? Ondeugend kwam het antwoord: Hij denkt over zichzelf dat hij buitengewoon goed is! Ai mij, daar is wel iets van waar! Doch Paulus heeft deze onwetende menschen, dit zelfkantje van Efeze's kerk, liefdevol onderwezen in de rechte wegen des Heeren. En God heeft de prediking van Zijn evangelie gekroond met de uitstorting Zijns Geestes, nu wisten zij dat er een Heilige Geest was!

Mijn Broeder, die het ambt ontvangen hebt in Christus' duurgekochte kerk, gij stuit op de catechisatie, bij het huisbezoek, ook telkens op een onkunde, die uw hart met schrik slaat.

Wij roemen in de zegeningen des Heeren over ons kerkelijk leven. Dat mogen wij, dat is goed! Wij hakken ook weleens een beetje op, een beetje boel! Dat is niet goed, dat mogen wij niet! Als ge in de Gemeente komt, dan zucht gij soms diep: Is dit de kerk, die wij de meest zuivere noemen? Als gij uw verantwoordelijkheid een beetje verstaat, dan ligt gij weleens halve nachten slapeloos, gij klaagt: Heere, welk een onmogelijke vertooning maakt Uw Kerk in deze wereld, hoe zwaar is het Uw ambtsdrager te zijn! Mijn Broeder, gooi dan de Kerk niet weg en zwijg het Verbond niet dood. Hebt Gij dan vergeten dat er een Heilige Geest is? Dacht gij dat uw ongelooft gekroond zou worden, denkt gij dat uw pessimisme de Kerk zal redden en de zielen zal helpen? Hef moedig en getrouw het Woord Gods op over die onwetende zielen, hoed de lammerkens van Christus' kerk. En God de Heere zal de prediking van het evangelie kronen met een rijke bedeeling Zijns Geestes.

Als de Heilige Geest krachtig gaat werken, dan is er een zegen over de achterste bank op de gaanderij, een genade over de kleinen, die een toevlucht gezocht hebben bij den Heiland. Dan is er een zegen over de studeerkamers en de kansels, maar ook over het catechisatielokaal, waar de blagen en de bakvischjes hun vragen opdreunen. Dan zullen wij den broeder niet voorbijlopen met het gemompel: een mooi lid! Maar dan zullen onze harten opengaan voor den Heere en voor elkander.

Trooster! Zalver! Gij zult komen
Op 't gebed, door U verwekt...

N. B.

perspolemieken, waarover klachten bij haar werden ingebracht, welke gegrondheid zij bleef erkennen moest.

Reeds op de generale synode van Amsterdam, in 1936 gehouden, werd, blijkens de acta, art. 151, over deze zaak gehandeld. De synode liet toen haar waarschuwende stem hooren, en „drong er bij allen die meenden polemieken te moeten voeren, of anderszins de gemeente in de pers voor te lichten, in den naam van Hem, die ons zoo uitnemend heeft liefgehad en zich tot in den dood heeft vernederd, op aan, dat zij in hun schrijven zoozeer de broederlijke liefde zouden laten nitschijnen, dat niemand daaraan met reden kon twifelen; voorts, dat zij in al hun perswerk blikken zouden geven van biddend onderzoek en grondige studie, met name ook van het verleden, en de waarheid boven alles dienende, in alles de geboden bescheidenheid, teederheid, voorlichtigheid en zelfbeheersching zouden betrachten”.

Nu er over deze aangelegenheid opnieuw klachten bij de

zoo spoedig mogelijk saam te komen, kon opmerken, dat aan dit verzoek reeds was voldaan: nauwelijks waren de voor deze zittingen vereischte rapporten gereed, of de synode kwam samen. Zelfs de verwikkelingen op internationaal gebied hebben niet tot uitstel geleid.

Overigens bleek al spoedig, dat de zware druk, die op ons leven ligt, ook in de vergadering zich liet gelden. Een onderwerp, dat van de evacuatie in oorlogstijd, en van de daartoe vereischte kerkelijke bemoeiingen, moest in studie genomen worden. Ook was er een ministeriële schrijven ter tafel, gezonden aan de plaatselijke kerkeraden, nopens voorziening in de behoefte aan geestelijke verzorging ingeval van luchtaanvallen. Opwekkend is een en ander niet, maar — er is nog pas gebeden, ook om vertrouwen.

Van oorlogsgevaar tot de veldpredikers is maar één stap. Een brief van één dezer broeders werd aanleiding voor de opmerking, dat hun kerkrechtelijke positie zeer onzeker is. Een erkenning, die wel wat laat komt. Gevallen zijn bekend van een regeling hunner positie zoowel naar art. 12, als naar art. 13, als ook naar art. 14 der Kerkenordening. Een puzzel voor onze specialiteiten in het kerkrecht. Vele andere vragen komen trouwens op: stel, dat een veldprediker zou sneuvelen, of in den krijgsdienst voor den gewonen ambtelijken dienst ongeschikt zou worden, hoe moet dan de emeritaats-, de pensioenregeling etc. zijn? De vragen zullen onder de oogen worden gezien.

Oorlogstoestanden, nogmaals werden we er aan herinnerd, toen de moeilijkheden van de Gereformeerde Kerk van Londen ter sprake kwamen. Geregelde doops- en avondmaalsbediening bleek gedurende eenigen tijd niet te kunnen worden verzekerd; de consulent woonde immers in Nederland, en kan niet steeds een visum krijgen in den oorlogstijd. Wat nu? zoo luidde de vraag der classis Den Haag, waartoe de kerk behoort, wier dienaar Londen's consulent is. Er zijn verscheiden mogelijkheden: men kon b.v. tijdelijk den doop en het avondmaal aanvragen bij de Presbyteriaansche kerk te Londen, die misschien nog het dichtst bij ons staat; of ook — men kon een predikant dier kerk uitnoodigen voor de bediening van doop en avondmaal, incidenteel, tijdens den bestaanden noodtoestand, in de bijeenkomst der Gereformeerde Kerk hulpdienst te verleenen onder de auspiciën van den gereformeerden kerkeraad; of ook — men kon met vermindering van dezen of dergelijken uitweg tijdelijk een ouderling machtigen tot bediening der sacramenten. Welke van deze mogelijkheden de beste zou zijn? De hoogleraren in het kerkrecht zouden er eens over nadenken. Opgemerkt werd, dat inviatie van een presbyteriaansche predikant, of het vragen van onderdak bij de presbyteriaansche gemeente den schijn kon wekken, alsof de institueering zelve van de Gereformeerde Kerk in Londen op ietwat losse gronden ware geschied. Men heeft zich n.l. op het standpunt geplaatst, dat geen der in Londen aanwezige instituten in confessioneel opzicht zoo dicht bij ons stond, dat aansluiting bij zulk een reeds aanwezig instituut geoorloofd kon schijnen.

Ook hierover zal nog nader worden gernaadpleegd.

Tucht over doopleden.

Hoe te handelen met ontrouwe doopleden?

Twee moeilijkheden met name rezen bij de discussie. De eerste was deze: loopen we niet gevaar, te veel te regelen? Een vrij gedetailleerde regeling is voorgesteld, — maar is het niet beter als de synode zich beperkt tot de algemeene beginselen en voorts bewegingsruimte laat voor de kerkeraden?

De tweede is deze: in hoeverre moet en kan de kerkeraad nog ambtelijk zich bemoeien met doopleden, die te kennen gegeven hebben, zich aan de gemeenschap der kerk te onttrekken?

Ook deze aangelegenheid zal nog nader onder de oogen worden gezien.

Organisaties.

Bijzondere belangstelling blijkt in de kerken te bestaan voor het vraagstuk der verhouding tusschen de kerk en allerlei organisatie, met name op sociaal terrein.

Met name op sociaal terrein, zeggen we, want ieder verstaat, dat de organisaties op allerlei gebied in de moeilijkheden betrokken zijn.

Rapporteur over deze — voor afdoening verschoven — aangelegenheid was prof. Dijk.

De rapporteur gaf in korte trekken de jongste geschiedenis van de behandeling van dit onderwerp ter synode weer. Aan de synode was verzoekt de beslissing van 1920 (Leeuwarden) nog eens nader te verduidelijken, vooral op dit punt: of behalve „werknemers” ook „werkgevers” tot christelijke organisatie geroepen zijn. Reeds was in de voorafgaande zittingen reeds der synode over deze aangelegenheid gedebatteerd; en het schijnt, dat niet overal begrepen is wat de positie over en weer was. Door den rapporteur werd de verzekering gegeven, dat onder degenen, die in eerster instantie aan het debat hadden deelgenomen, geen meningsverschil was met betrekking tot de principiële vraag van recht en noodzaak van christelijke organisatie. Evenmin — aldus de rapporteur — werd er door iemand betwijfeld, of niet middenstanders, boeren, tuinders, e.d. evenzeer als arbeiders een roeping hadden met betrekking tot de christelijke organisatie of het christelijk opzetten van het organisatieleven, ik weet niet precies wat de bedoeling is. Eveneens werd algemeen gevoeld, dat er in ons volksleven verschillende mogelijkheden van samenwerking voor behartiging van technische, culturele, economi-

sche, repraesentatieve belangen e.d., verbanden, die nimmer op zij gezet konden worden. En evenmin, zoo verklaarde de rapporteur, was er eenig gebrek aan waardeerling van de christelijk-sociale organisatie e.d. in het spel. Over zulke kwesties liep volgens den rapporteur de strijd niet.

Het liep er maar over of en in hoeverre en hoe de kerken zich met deze aangelegenheden kunnen inlaten. De neutrale vereenigingen zijn niet op één lijn te plaatsen. Er zijn organisaties ter behartiging van technische, economische, culturele belangen, die met principiële problemen geenerlei aanraking hebben, en andere, bij wie rechtstreeks beginselvragen aan de orde komen. In het eerste geval nu is samenwerking mogelijk, tenzij de „neutrale” organisatie tegen Gods Woord handelt.

Nu heeft de commissie, namens welke prof. Dijk rapporteerde, gestreefd naar een voorstel, dat als compromis bedoeld is (het woord is meer dan éénmaal gebruikt), waarin dus de onderscheiden stroomingen zich alle zonder onderscheid zouden kunnen vinden. Zoodoende was men tot conclusies gekomen, die algemeen gesteld waren, conclusies, die op principiële terrein bleven staan, die de kerk op eigen terrein lieten blijven en haar niet er toe verleidden, over te stappen op het sociale terrein. Zoo was men gekomen tot volgende conclusies (ik geef den tekst, zooals hij, door kleine wijziging, tenslotte aanvaard is):

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken besluit op de vragen van de broeders A. de Lange en A. Vingerling te Goes, en de broeders A. Stapelkamp e.s. uit te spreken:

I. dat elk lid van een der Gereformeerde Kerken geroepen is om niet alleen in zijn persoonlijk leven, maar ook in het leven der organisatie met name van die op sociaal terrein, de beginselen van het Woord Gods te belijden en daarnaar te leven;

II. dat derhalve hij (zij) niet mag behooren tot welke organisatie ook, die door haar beginsel of praktijk in strijd komt met hetgeen de Heilige Schrift duidelijk leert en gebiedt;

III. dat de Synode aan de eischen voor de ambtsdragers, zooals deze in het Nieuwe Testament gegeven zijn, geen nieuwe wenscht toe te voegen.

Over deze conclusies is nog een tijdlang gedebatteerd. Mij persoonlijk konden ze niet bijzonder bekoren, en bij zijn antwoord liet de rapporteur uitkomen persoonlijk op hetzelfde standpunt te staan. Ze dragen duidelijk het karakter van een compromis. Hadden we wat meer tijd gehad, of genomen, dan zou misschien over een en ander nog nader te spreken zijn geweest. Persoonlijk meen ik, dat de conclusies, ofschoon ze natuurlijk algemeen gesteld moeten blijven, het onderscheid naar voren moesten brengen tusschen tweeërlei organisaties:

a. zulke, waar principiële kwesties rechtstreeks aan de orde komen;

b. andere, die ter bereiking van haar speciale doel een principiële grondslag niet behoeven.

In het eerste geval is christelijke organisatie noodzakelijk, in het tweede zou ze zelfs verboden kunnen zijn. Wij mogen geen scheiding vermijden, die God ons vanwege de zonde der ongeloovigen oplegt, doch ook geen samengang met anderen verstoren, als God dat samengaan ons oplegt, vanwege de verbondenheid der menschen in hun levensverbanden.

Hoe in bepaalde gevallen telkens weer zal te beslissen zijn, is natuurlijk niet aan te geven in een kerkelijke uitspraak.

Overigens is hetgeen besloten is toch van waarde. In de groote principiële vraag is de elsch der gehoorzaamheid gesteld; zal daarmee gerekend worden, dan zal ook voor „werknemers”, boeren, tuinders, etc., veler positie nader onder de oogen dienen gezien te worden.

Herderlijk schrijven.

Men herinnert zich hoe in de eerste reeks van zittingen der synode over de perspolemieken gesproken is. Een breed debat is toen gelukkig voortkomen, op voorstel van prof. Ridderbos, die opmerkte, dat met hetgeen toen werd voorgesteld, allen het eens konden zijn, maar dat, als men tot concrete details zou komen in een breed opgezet debat, allicht verschil van meening openbaar zou komen, dat minder aangename discussies zou opleveren, met gevaar van nieuw misverstand. We hebben destijds onze ingenomenheid daarmee betuigd. Een debat over allerlei concrete gevallen zou toch niet tot beslissingen kunnen leiden; en verwijten in een algemeen debat, zonder dat men tot solutie komen kan, maken de moeilijkheden en de afstanden alleen maar groter.

Nu restte nog, volgens besluit der toenmalige vergadering, de vaststelling van een „herderlijk schrijven”, dat van de synode zou uitgaan, en waarvan de tekst door het moderamen zou worden vastgesteld. Het moderamen heeft gemeend, zijn ontwerp van den tekst aan het oordeel der synode te moeten onderwerpen. Daartoe werd het in de vergadering voorgelezen door den assessor. Het luidt aldus:

De generale synode van Sneek aan de gereformeerde kerken.

De generale synode van de gereformeerde kerken, te Sneek samengekomen in voortgezette vergadering op 15 April 1940 en volgende dagen, richt zich tot de gereformeerde kerken in Nederland enz. om haar met grooten ernst op te wekken tot bestrijding van een kwaad, dat ons kerkelijk leven in niet geringe mate schaadt, en, wanneer het ongehinderd voort zou werken, de broederlijke liefde zou krenken, de eenheid onder de zonen en dochteren van hetzelfde huis verstoren en den zegen van ons weten zou.

De synode doet daarmede op het euvel der onbroederlijke

u het ge-
ijn kracht
n. En daar
t alleen
zullen het
zorgt voor
leven van

aan dezen
en te vol-
n met de
e van Zijn
r geboren
s zal be-
genis ver-
u wie dat
nde liefde
voor dood
der disci-
erbaasd te
i dat alles
kerk. Zoo
zien. De
s straks de
an hebben.
stus Jezus.
ra el „om
krijks zijn
er, en ook

ee Jezus
en, dat gij
hebt. Gij
n gekomen
i hebt hun
or hen ge-
hemel en
Zij waren
kerk, door

ld, dat Hij
ische roem
t: „U loof-
urde”. Hij
n pre-
orgen, tot-

v. d. B.

VEN

NODE.

wone copie.

k in voort-

Al vreezen

en kwesties,

— er zijn

n raken —

rukken van

nte. In ver-

ie ook voor

hopen den

en diversen.

welgekozen

it in de al-

haar voor-

ls Schouten

d gezongen:

m' voor uw

le mutaties.

is, die in de

ig zijn, had-

leren. Even-

gadering in

a afgegeven.

et meer van.

indacht.

de synodale

ier synodale

vergoedingen

een aardig

om synodelid

omines e.d.

— 't was in

eken duurde

heel tracte-

keek, en al

leuke spre-

n, maar we

odale finan-

er drukwerk,

wonder nu,

ancien extra

ijn de zittin-

te, maar ook

itengewonen

en zeer veel

on moeilijk;

wingen door

et. Vandaar,

erzoeken om

a Soemba —

generale synode ter tafel zijn gekomen, spreekt de synode van Sneek haar leedwezen uit over het feit, dat er geen genoegzaam gevolg is gegeven aan bovengenoemde wensch van de vorige synode, doch dat de polemieken weldra in ongetemperden vorm opnieuw zijn begonnen.

Niet alleen onderscheidene hooggeschatte broeders werden in deze polemieken betrokken, maar ook de generale synode zelf. Daarom heeft de synode van Sneek er mede haar afkeuring over uitgesproken, dat over de generale synode van Amsterdam somtijds geschreven is op een wijze, waardoor het vertrouwen in deze meerdere vergadering der kerken moest worden geschaad, en tot het trekken van onjuiste conclusies aanleiding werd gegeven.

Waar nu de synode enerzijds overtuigd is van den gezegenen invloed, dien de kerkelijke pers door voorlichting, leiding, opwekking en vermanen kan uitoefenen op het kerkelijk leven in het algemeen, en op het geloofsleven der leden in het bijzonder, merkt zij met te grooter zorg en bekommernis de verkeerde uitwerking op van publicaties, polemieken en critieken, die aan de bovengenoemde eischen niet voldoen.

De gevaren, die ons kerkelijk leven daardoor bedreigen, mogen niet onderschat worden.

Wanneer lezers zich met een sterk onrustgevoel, zelfs met droefheid en bezorgdheid afkeeren van dergelijk geschied, doch anderen het daarvoor opnemen, zouden er tegenstellingen geschapen kunnen worden, soms zelfs partijgroeperingen gevormd, waardoor opbouwende arbeid met onvruchtbaarheid zou geslagen worden, en de eenheid zou verbroken worden, terwijl achterdocht en wantrouwen werden gevoeld.

Hoe verderfelijk moet in het bijzonder de invloed van dit alles zijn op het ontvankelijk en gevoelig gemoed der jongeren onder ons, en op allen, wier oordeel nog niet voldoende is gerijpt.

Maar bovenal, hier wordt gezondigd tegen de duidelijke geboden onzes Gods; de Geest des Heeren wordt bedroefd, en er zou, als wij in dit kwaad gingen berusten, een ban in het leger kunnen komen.

De synode richt haar blik volstrekt niet naar ééne zijde, daar zij overtuigd is dat het bedoelde euvel zich bij meerdere tegelijk openbaart, zij 't al in verschillende graad.

Een beroep op de goede trouw en den ijver, op de achtbaarheid en vroomheid der schrijvers mag hier niet gelden, daar gelet dient te worden op de uitwerking die hun woorden op de lezers moet hebben, en waardoor zij mede verantwoordelijk zijn.

Nu is het allerminst de bedoeling der synode elke vrijmoedige critiek of polemiek een domper op te willen zetten, noch tracht zij de vrije uiting van persoonlijke inzichten of het aanvoeren van gegronde bezwaren aan banden te leggen, maar zij wenscht dat men zich voege naar de Schriftuurlijke regelen, waarop de synode van Amsterdam reeds wees.

Daarom roept de synode onze kerken en al haar leden met sterken nadruk op om van nu voortaan het bedoelde kwaad niet inspanning van alle krachten te bestrijden, opdat allen die de pen voeren en voorlichting in de pers geven, in zelfucht goede voorbeelden der kade mogen zijn.

Voorts dringt zij er bij alle broeders en zusters in onze kerken op aan, om op bovengenoemde gevaren nauwkeurig acht te geven, en deze, zoo ze zich opnieuw zouden voordoen, door persoonlijke invloed en door alle voegzame middelen te helpen bestrijden.

Moge een geest van oprechten broederzin in onze kerken krachtig doorwerken, en ga daartoe onze voortdurende smeking op tot den God aller genade, voor Wiens aangezicht wij ons in gemeenschappelijk schuldgevoel moeten veroortmoedigen.

Dan zal ons tevens helder voor oogen staan onze dure roeping om samen in één leger te strijden voor de waarheid, en tegen de vijanden der gemeente van Christus, waardoor de eisch der broederlijke eenheid in het zoeken van het heil der kerk te ernstiger naar voren komt. Moge de een den ander uitnemender achten dan zichzelf, en daarvan ook in zijn pers-aanblik blijf geve.

Zij het onze innige bede, dat het liefsdeveur niet wordt gedoofd, en zonen van hetzelfde huis ook als broeders samenwonen.

Dan kunnen vrede en aangename rust onze kerken verblijden; nijd of twist zal haar niet verkleken, maar wij zullen gezamenlijk onze roeping betrachten: „blijt om den vrede van Jerusalem“.

Daartoe beveelt de synode alle kerken en hare leden Gods en den Woorden Zijner genade.

Namens de synode voornoemd:

Ds J. L. SCHOUTEN, praeses.
Ds F. C. MEIJSTER, assessor.
Dr G. KEIZER, 1ste scriba.
Dr J. THIJSS, 2de scriba.

Ook thans is men, misschien ook wel om het late uur, getrouwd gebleven aan het destijds aanvaarde voorstel van prof. Ridderbos, om n.l. niet in breede discussie te treden. Wel heeft prof. Greijdanus in het kort twee momenten onder de aandacht gebracht:

a. dat hij, evenals ter synode van 1936, toen voor het eerst over deze aangelegenheid gesproken werd, nog steeds van oordeel was, dat behalve de eisch om te staan naar den onderling vrede, ook de eisch tot het dienen van de waarheid diende te worden geëerbiedigd;

b. dat op één punt het voorgestelde herderlijke schrijven van het algemeene naar het bijzondere overstapte, n.l. waar gesproken wordt over critiek, uitgebracht op de Amsterdamsche synode. Naar prof. Greijdanus' oordeel zou men dan dienen aan te geven, welke bepaalde kritiek op deze synode bedoeld was, en wat daarin onbillijk zou zijn geweest.

Ter vergadering gingen hier en daar stemmen op van instemming met het laatste punt, maar tot een discussie daarover kwam het verder niet. Wat het eerste punt betreft, wees de assessor er op, dat er toch uitdrukkelijk uitgesproken was, dat het „allerminst de bedoeling der synode“ was, „elke vrijmoedige critiek of polemiek een domper op te (willen) zetten“, en dat zij evenmin trachtte, „de vrije uiting van persoonlijke inzichten of het aanvoeren van gegronde bezwaren aan banden te leggen“.

Inderdaad, nu dat in het stuk stond, kon men het als uitdrukking van het algemeen gevoelen verder wel aanvaarden. Had dat element ontbroken, het zou zeker bestrijding hebben ontmoet, want daarin ligt voor ons besef de hoofdzak. Het zou trouwens ook de bevoegdheid van welk kerkelijk lichaam ook te buiten gaan, indien men het vrije woord, dat wegneming van onjuiste en wortelschietende denkbelden bedoelt, en daarvoor gronden aanbrengt, die ieder toetsen kan, te verbieden. En dat niet alleen: het zou niet slechts de bevoegdheid der kerkelijke vergaderingen te buiten gaan, doch ook

tegen de roeping der kerk rechtstreeks ingaan. De strijd voor de waarheid dient de kerk ter harte te gaan.

Afgedacht dan ook van de waarde van tot het algemeene zich beperkende uitspraken, afgezien ook van haar praktisch effect — de praeses der synode schreef reeds vóór de vergadering, te dien aanzien acceptisch gestemd te zijn — kunnen ook wij den inhoud van het stuk aanvaarden. Wij hebben meer dan eens den vinger bij concrete punten gelegd en met name ten aanzien van enkele penvoerders in bepaalde uittalingen het indienen van bezwaren nutteloos geacht, wijl een enkele opmerking beneden peil was. Laat ons hopen, dat de strijd voor de waarheid met aanwijzing van de gronden, die men ter zake dienende acht, overeenkomstig den goeden regel zal verder gaan, en dat noch de valsche beweging, noch de valsche inertie (bewegingstraagheid) van het vleesch ons parten spele. Dan verwachten we voor onze kerken, die aan het onder de oogen zien van ingebrachte bedenkingen in confessioneel opzicht, voorloopig zich nog niet mogen onttrekken, goede vrucht ook van deze herinnering aan wat onder ons communis opinio is.

K. S.

MISVERSTAND.

In ons nummer van 12 Jan. j.l. schreven we, naar aanleiding van een bewering van het „Jongelingsblad“, dat de classis Drachten — in de bekende kwestie — kerkrechtelijk onjuist gehandeld heeft, en dat ik „ook uit de kringen der bondsleiding dit ronduit had hooren verklaren“.

Dat was 12 Jan.

Op 12 April sprak ik den bondsvoorzitter, die de vrees uitte, dat men zou gaan denken, dat hier door mij geput zou zijn uit particuliere mededeelingen, in mijn tegenwoordigheid door hem gedaan in besloten kring.

De voorzitter van den bond had niet tot 12 April behoeven te wachten, om mij dit te zeggen. Want natuurlijk is er van een putten uit dergelijke gesprekken geen sprake geweest.

Men behoeft dus noch den bondsvoorzitter, noch mij te verwijten, dat we ons boekje te buiten zijn gegaan.

Overigens moet me nog iets van het hart. In dezelfde week, waarin ik het bovengemelde schreef, heeft de bondsvoorzitter, schrijvende in „De Standaard“, beweerd, dat in de geschiedenis van ons blad, ook wat aangaat de laatste redactiewijziging, „paleisrevoluties“ zouden zijn opgetreden. Ik heb mijn bezwaar daartegen niet particulier op 12 April, maar publiek in ons nummer van 19 Jan. bekend gemaakt. Mijn bezwaar was: a. dat de schrijver in „De Standaard“ hier moest geput hebben uit particuliere, en dan eenzijdige „informaties“; want over de geschiedenis der laatste en voorlaatste redactiewijziging is, niet op mijn verzoek, nimmer iets publiek gemaakt van officiële zijde. De schrijver — prof. Dijk — moet dus gesteund hebben op wat hem in particulier gesprek was meegedeeld. Bovendien: b. het bericht was onwaar; paleisrevoluties zijn er niet geweest.

We hebben zoodra prof. Dijk zich rechtstreeks tot ons wendde, het misverstand dadelijk weggenomen; we hopen, dat hij het nu eindelijk ook eens doet, en ons antwoord geeft op wat we 19 Jan. opmerkten aan zijn adres. Anders zou hij de gelegenheid tot verder broederlijk persverkeer bemoeilijken.

We zullen alsnog uitzien. Ik kan nog opmerken, dat mijn stukje over die „paleisrevoluties“ door mij geplaatst is, ná dat ik uitdrukkelijk van onzen uitgever, die heel de historie heeft meegemaakt, bewijzing en medewerking had verzocht en verkregen. Als prof. Dijk mij zonder antwoord laat, dan laat hij den Heer L. Smit, Firma Oosterbaan & Le Cointre, eveneens zonder antwoord. Diens weg was inzake de redactiewijziging even eerlijk als de mijne, naar ik meen.

K. S.

DE GEZINNEN VAN ONZE GEMOBILISEERDEN.

Eén onzer lezers, gemobiliseerd, schrijft aan onze redactie het volgende:

Sinds den aanvang der mobilisatie, en buiten dien de maanden April, Mei en Juni 1939, ben ik onder de wapenen.

Het vaderland riep, en vroeg een zwaar offer, dat ik met liefde bracht.

Thuis liet ik achter een liefhebbende vrouw en drie kleine kinderen. Wie zou haar, die gansch geen familie in de omgeving heeft, met raad en daad ter zijde staan, haar de in deze dagen zoo noodige geestelijke en morele steun geven? En wie zou haar de toch ook noodige afleiding bezorgen?

Het spreekt vanzelf, dat mijn gedachten gingen naar den kring der broeders en zusters der Kerk. Die zouden dat, uit kracht der Christelijke naastenliefde, wel doen.

Hoezeer ben ik hierin teleurgesteld.

Al de maanden die ik nu weg ben, ver van huis, is mijn echtgenoot alleen geweest. Van dag tot dag, avond aan avond. Nimmer bezocht men haar.

Ja, eenmaal, op een Vrijdagavond te 9.30 uur, onaangekondigd kwamen twee ouderlingen op huisbezoek. Natuurlijk werden ze niet ontvangen en kwamen sindsdien niet meer terug.

Al die maanden kon mijn echtgenoot nimmer ter kerke. (In dezen tijd!)

Men heeft mijn gezin eenvoudig aan zijn lot overgelaten, zonder belangstelling of liefdevolle zorg.

Ziet ge, dit stemt mij bitter.

Dat ik U dit schrijf heeft het volgende doel.

Ik weet, dat mijn geval niet op zichzelf staat.

Dat is erg.

Men hoort en leest op allerlei wijze over geestelijke en andere zorg voor de gemobiliseerden.

Dit is noodig en nuttig.

Maar dit gedaan zijnde, dient men dit te bedenken.

De gemobiliseerden hebben voor het meereendeel hun gezinnen moeten achterlaten.

En daar zijn hun gedachten en zorgen.

Ik red me wel. Maar mijn gezin? Wat men aan mijn gezin doet, geestelijk en moreel, doet men aan mij. En heeft voor mij veel meer waarde, dan vele der andere, goed bedoelde, zaken voor mij gedaan.

Daarom vraag ik U dit.

Zoudt U in een uwer nummers nog eens willen wijze op deze dingen? Op de zorg voor de gemobiliseerde „gezinnen“. Vooral voor de zusters der gemeenten, en oudere meisjes ligt hier een taak der Christelijke naastenliefde.

Onder „zorg“ dus te verstaan: geestelijke en morele steun, afleiding der hulmoeders die niet weg kunnen.

Ja en ook bij ziekte — moeilijke kinderen, die het vaderlijk gezag missen — booschappen doen en boven alles de kerkgang.

Opdat de Geref. huisvaders, opgeroepen voor ons aller land in werkelijkheid hun gezinnen, naar den mensch, veilig weten te midden der gemeente!

Vooral van hen, die hun vaders niet behoeften te missen!

Tot zoover de briefschrijver.

Natuurlijk kunnen we in geen enkel opzicht ons een oordeel aanmatigen over wat volgens schrijver al of niet geschied is van de zijde der plaatselijke kerk. Vermoedelijk hebben de ouderlingen, die om half tien kwamen, al een zwaren avond achter den rug gehad; er wordt van hen in bijna alle plaatsen ontzaglijk veel gevraagd. Was het verantwoord, hen niet te ontvangen? Het „natuurlijk“ in den brief kan ik niet onderschrijven.

Ons daarom strikt beperkende tot den algemeenen kant van het vraagstuk, ondersteunen we graag den wensch van onzen correspondent, dat men zooveel mogelijk het leed gemeenschappelijk drage. Het is waar: niet alleen de gemobiliseerden, doch niet het minst ook hun gezinnen lijden onder den druk van dezen tijd.

K. S.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Zóó komt het.

Boven mijn vorig artikelje schreef ik: „Hoe komt dat toch?“

Het vervolg hierop heet: „Zóó komt het“.

Dit stukje wordt mij in de pen gegeven door een brief van een gemobiliseerde, een zakenman, die gelukkig getrouwd is, lieve kinderen heeft en een mooi bedrijf.

Zijn schrijven heeft mij diep ontroerd.

Het heeft mij doen gevoelen, dat ik, die zelf buiten de mobilisatie sta, wel gemakkelijk kan oordeelen.

Indien ik, door den indruk te wekken, dat ik hun moeiten te licht acht, velen van onze mannen en vrouwen pijn heb gedaan, wil ik hun gaarne vragen om vergeving.

Is niet geweest in hoogheid des harten, dat ik geschreven heb zoals ik schreef; ik weet te goed, dat ik, persoonlijk, niet beter ben van nature dan zij, die daar in de mobilisatie tot zoo'n zondig leven komen.

Wat mij uit het genoemde schrijven vooral duidelijk is geworden, is dit.

De mobilisatie-omstandigheden slaan onze mannen en jongens los van het gewone leven en daarmee van de belangstelling in de dingen, die hen anders interesseerden.

Naarmate de mobilisatie intenser is, zoals in dagen van acuut gevaar, is dat ongeïnteresseerd zijn voor het gewone leven sterker.

Daardoor wordt het leven in zekeren zin „leeg“; de kanalen, waaruit het anders gevuld werd, zijn verstopt.

Zóó wordt het gevaar ontzaglijk groot, dat men zijn leven gaat vullen met die dingen, waarin ook zijn omgeving het zoekt, dat wil dan, in vele gevallen, zeggen: „in de zonde“.

Ja, dat begrijp ik. Zelfs bij ons, die zooveel verder van de dingen afstaan dan de gemobiliseerden, kunnen de gebeurtenissen op het wereldtooneel voor een oogenblik elke andere belangstelling doen verdwijnen. Daardoor wordt de poort opengezet voor invloeden, waarvoor wij anders immuun waren; en als dan de omgeving zwaar met zonde is bezwangerd, hoe licht legt dan die zonde beslag op ons.

Nog eens, ik begrijp dat, en meer nog dan te voren zal ik daardoor mij hoeden voor een oordeelen en veroordeelen uit de hoogte.

Alleen, daarmee wordt de zonde niet goed.

Ook

maal se

Dat e

spoedig

dingen,

toch hi

niet wa

die het

Het v

krachte

krachte

maar h

diende,

zaken i

dat zij

dan zo

herneem

De o

zullen v

zien, da

druk m

zijn, zo

maar d

zullen,

niet los

En d

oversta

't feit, o

leven t

van der

En n

van der

Daar

Laat

genade,

Maar

zonde l

gemeen

Daarv

ontschu

Voor

gaan ni

ze niet

moeten

Ik ge

strecken,

Maar

absolu

Maar

Hierv

ook toe

verkeer

Daar

Deze

mee hij

dingen,

werd.

Hij vi

de moe

Het li

Men l

praten,

Maar

zelschap

door h

streed

Zoo

gekwee

eigenlij

Daar

daaraan

nood n

Het is

wij zond

Ik be

schen in

te groot

heid van

zichzelf

zoo mo

moet o

Wie

houden,

Hier

Laten

toe zoud

dingen

kriften,

om gaat

Laten

toch eig

leven re

komt o

een and

Het te

rein, m

als b.v.

en dood

„Men

moeten

niet, da

daar de

Een

kwaad i

anders,

spelletje

„Hoe

bespree

van de